

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Цивільне законодавство приділяє увагу правам фізичних та юридичних осіб. Статті ЦК України тісно стикаються із іншими галузями права, що підкреслює комплексний, складний характер цивільних прав фізичних та юридичних осіб, у забезпеченні яких не останнє місце посідає держава. Водночас побудова правових засад України та гармонізація їх із правовим полем вимагає уточнення положень чинного законодавства, особливо у плані його практичного застосування в галузі цивільного права щодо захисту прав військовослужбовців у договірних зобов'язаннях [6, С. 102-110]. Разом з тим, питання захисту прав військовослужбовців актуально й з урахування сьогоденних реалій, коли на території України введено в дію військовий стан [4] у зв'язку із повномасштабним вторгненням військових формувань РФ, які розпочали активні бойові дії та тимчасово окупували окремі території нашої Держави. Також, в даний час питання, пов'язані з правовим захистом військовослужбовців, є актуальними на світовому рівні, оскільки, на жаль, порушення прав військовослужбовців все ще залишається поширеним явищем.

Чинні нормативно-правові акти, покликані регулювати суспільні відносини за участю військовослужбовців, відрізняються певною неузгодженістю, що знижує ефективність їх застосування. Судова практика захисту прав військовослужбовців нерідко носить суперечливий, несистематизований характер, вимагає ретельного аналізу та науково-практичного коментаря.

Згідно ст.ст. 21, 22 Конституції України «Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. Права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними. Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.» [1].

У сучасних умовах очевидною є необхідність у виробленні нової концепції забезпечення суб'єктивних прав військовослужбовців,

побудованої на принципі верховенства прав людини при виконанні військового обов'язку. Слід усунути юридичні та фактичні перешкоди реалізації військовослужбовцями у повному обсязі суб'єктивних прав, що їм належать.

Існують різні засоби охорони прав та законних інтересів військовослужбовців. У тому числі значної ролі належить цивільно-правовим нормам. Хоча вони не покликані регулювати відносини державної влади та військовослужбовців, але охорона прав військовослужбовців та членів їх сімей, у тому числі її цивільно-правова складова, є найважливішою передумовою нормальної діяльності як окремих військовослужбовців, так і військових підрозділів загалом. Дослідження методів захисту прав військовослужбовців у договірних зобов'язаннях має важливе практичне значення.

Збройні сили продовжують відігравати ключову роль у захисті демократичної держави та суспільства, створюючи такі умови у сфері безпеки, які дозволяють кожному громадянину користуватися своїми невід'ємними правами людини та основними свободами [2]. Будучи представниками державної структури, військовослужбовці при виконанні свого обов'язку зобов'язані дотримуватися прав людини та міжнародного гуманітарного права. При цьому військовослужбовці потребують захисту своїх прав, в тому числі у договірних зобов'язаннях та гарантії такого захисту.

Цивільне законодавство визнає суб'єктом цивільного права кожну людину незалежно від її віку та стану здоров'я. Таким чином, військовослужбовець, як і будь-який інший громадянин, визнається суб'єктом цивільних правовідносин.

Актуальним питанням для військовослужбовців на сьогодні є забезпечення їх прав на отримання відпусток під час дії воєнного стану. Зазначене питання виникає у зв'язку з тим, що починаючи з 24 лютого 2022 року, усі військовослужбовці почали вживати заходів щодо оборони України від країни агресора – РФ, і вже протягом дев'яти місяців боронять нашу країну. Так-як, військові формування РФ постійно ведуть бойові, наступальні дії, на окремих територіях військовослужбовці не можуть скористатись своїм правом на відпустку.

Зважаючи на сьогодення, урядом України було враховано окремі питання та проблеми щодо надання військовослужбовцям використати свої права, а також щодо правового врегулювання дотримання та захисту прав військовослужбовців під час дії воєнного стану, та

було внесено зміни до пункту 17 статті 10¹ Закону України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [3]. У відповідності до внесених змін врегульовано, що: «у особливий період під час дії воєнного стану військовослужбовцям можуть надаватися відпустки із збереженням грошового забезпечення тривалістю не більше 10 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду в межах України до місця проведення відпустки та назад, але не більше дві доби в один кінець» [5]. Водночас, були внесені зміни до пункту 19 статті 10¹ Закону України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», у відповідності до чого було припинено надання військовослужбовцям, з часу мобілізації до часу демобілізації, інших відпусток, окрім відпусток для жінок-військовослужбовців у зв'язку із пологами та доглядом за дитиною.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 14.
2. Про військовий обов'язок і військову службу. Закон України від 25 березня 1992 року № 2232-XII *Відомості ВРУ*. 1992, № 27, ст. 385 від 24 березня 1999 року № 551-XIV. *Відомості ВРУ*. 1999. № 22-23. Ст. 197.
3. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей. Закон України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
4. Про правовий режим воєнного стану. Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
5. Про внесення змін до статті 101 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» щодо рівних можливостей матері і батька, які є військовослужбовцями, на догляд за дитиною в особливий період. Закон України від 29 липня 2022 року № 2490-IX. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t222490?an=1&ed=2022_07_29
6. Пашинський В. Й., Свистільник І. А. Правове регулювання соціального і правового захисту військовослужбовців в Україні. *Юридична наука*. 2013. С. 102–110.